

Patientmedverkan i vården, förstudie

Patientmedverkan i vården, förstudie

Bakgrund

Landstingets revisorer ansvarar för att genomföra årlig granskning av landstingets samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har landstingets revisorer utarbetat dokumentet ”Granskningsstrategi” i vilket beskrivs de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Med utgångspunkt från granskningsstrategin gör revisorerna årligen en riskbedömning, som utgör underlag för dokumentet ”Revisionsplan”. I dokumentet ”Revisionsplan 2015” ingår bland annat att genomföra en förstudie av hur landstinget säkerställer patienters medverkan i beslut om behandling, omvårdnadsåtgärder och rehabilitering

I den landstingsplan som fullmäktige fastställt för år 2015 anges bland annat att den nya Patientlagen ställer högre krav på patienternas delaktighet i verksamheternas utvecklingsarbete. Patientlagen syftar också till att stärka och tydliggöra patientens ställning samt att främja patientens integritet och självbestämmande. I landstingsplanen anges vidare att patienternas delaktighet ska fortsätta och förstärkas. Ett centralt begrepp i Landstingsplan 2015 är ”Förflyttat fokus”, som bland annat innebär att personalen inom hälso- och sjukvården ska inta patientens synsätt.

I Landstingsplan 2015 anges också att landstingets mål under de senaste åren haft ett starkt patient- och kundfokus. Flerårsplanen 2013-2015 framhåller att patientens och närståendes erfarenheter ska tas tillvara och att sjukvården systematiskt ska dra lärdom av patienternas synpunkter, erfarenheter och upplevelser för att förbättra verksamheterna.

I flerårsplanen för 2013–2015 angav landstingsfullmäktige åtta uppdrag, som enligt Landstingsplan 2015 ska färdigställas under 2015. Ett av uppdragen är att stärka patienternas möjlighet till inflytande och delaktighet.

Syfte

Det övergripande syftet med förstudien är att bedöma om det finns ett behov av att göra en fördjupad granskning avseende patientmedverkan.

De revisionsfrågor som ingår i förstudien är:

- Har landstingsstyrelsen fastställt riktlinjer och rutiner som säkerställer att patienter ges möjlighet att medverka i beslut om behandling, omvårdnadsåtgärder och rehabilitering?

- Efterlever landstinget patientlagens krav på patienters delaktighet och medverkan i besluten avseende behandling, omvårdnadsåtgärder och rehabilitering?
- Har landstingsstyrelsen följt upp att landstingsplanens uppdrag att stärka patienternas möjlighet till inflytande och delaktighet uppfylls? På vilket sätt har uppföljning skett?

Avgränsning

Förstudien har omfattat landstingsstyrelsens beslut, åtgärder och arbete för att säkerställa patienters medverkan i den egna vården och rehabiliteringen.

Revisionskriterier

Förstudien har skett utifrån lagstiftning, nationella föreskrifter och riktlinjer samt landstingsfullmäktiges beslut.

Lagstiftning och föreskrifter

I grunden finns hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) som innehåller grundläggande bestämmelser för hälso- och sjukvården.

En lag med särskilt fokus på patienten är den nya patientlagen (2014:821) som trädde i kraft 1 januari 2015. Syftet med lagen är att stärka och tydliggöra patientens ställning samt att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Den nya patientlagen ger också en möjlighet att driva på utvecklingen och arbeta mer aktivt med nya arbetssätt, bemötande och kommunikation som ökar kvaliteten i mötet med patienten.

Utöver lagstiftningen finns också flera olika föreskrifter och andra riktlinjer utfärdade av Socialstyrelsen. Det gäller framför allt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2011:9.

Beslut i landstingsfullmäktige

I Flerårsplan 2013-2015 och i landstingsplanen för år 2015 anges bland annat att, som ett uppdrag: ”Landstinget ska under 2015 ... – stärka patienternas möjlighet till inflytande och delaktighet”.

I landstingsplan 2015 nämns också, som ett långsiktigt strategiområde, ”Ett förflyttat fokus som intar patientens synsätt och förmår att göra de organisatoriska gränserna osynliga i vårdens processer...”.

I landstingsplanen anges även att patientens och närståendes erfarenheter ska tas tillvara och att sjukvården systematiskt ska dra lärdom av patienternas synpunkter, erfarenheter och upplevelser för att förbättra verksamheterna.

Ansvarig nämnd

Landstingsstyrelsen är ansvarig nämnd för landstingets hälso- och sjukvård.

Metoder

Förstudien har genomförts genom granskning och analys av dokument samt intervjuer.

Resultat

Har landstingsstyrelsen fastställt riktlinjer och rutiner som säkerställer att patienter ges möjlighet att medverka i beslut om behandling, omvårdnadsåtgärder och rehabilitering?

Samverkansnämnden i Uppsala Örebroregionen har fastställt en strategi för ökad delaktighet i hälso- och sjukvården för patienter, närstående och patient-/brukarorganisationer. Landstingsstyrelsen beslutade vid sitt möte den 20 april att, för Landstinget i Värmland, anta den strategi som samverkansnämnden utarbetat. Landstingsstyrelsen beslutade vid samma möte att ge landstingsdirektören i uppdrag att implementera strategin i landstinget.

Av strategin framgår att målet med strategin är en ökad delaktighet från patienter, närstående och patient-/brukarorganisationer i utvecklingen av hälso- och sjukvården så att hälso- och sjukvården inkluderar patienter/närståendes perspektiv.

Mål har också formulerats för patienter på ”den egna vårdssituationen”, för ledningen på verksamhetsnivå samt för övergripande ledningsnivåer. Till de målformuleringar som anges i strategin har också fogats olika förslag till hur målen kan nås.

Den strategi som landstingsstyrelsen beslutat om var vid tiden för granskningens genomförande ännu inte implementerad i landstinget.

Efterlever landstinget patientlagens krav på patienters delaktighet och medverkan i besluten avseende behandling, omvårdnadsåtgärder och rehabilitering?

I den patientsäkerhetsberättelse som upprättats för år 2014 redovisas att 112 ärenden har inkommit till landstinget för hantering från IVO. I 81 av dess ärenden har IVO inte funnit några medicinska brister dock poängterar IVO vid flertal tillfällen vikten av individuellt anpassad information. Information torde vara viktig för att ge förutsättningar för patienter att vara delaktiga och medverka i den egna vården.

För de första fyra månaderna 2015 har 16 ärenden som avser synpunkter/klagomål, som kan relateras till delaktighet och kommunikation, inkommit till patientnämnden. Av dessa ärenden har 9 avslutats och de övriga sju är antingen öppna eller har lösts genom kompletterande kommunikation mellan vårdgivare och patient.

Har landstingsstyrelsen följt upp att landstingsplanens uppdrag att stärka patienternas möjlighet till inflytande och delaktighet uppfylls? På vilket sätt har uppföljning skett?

Landstingsstyrelsen får årligen ta del av Patientnämndens verksamhetsrapporter samt de årliga patientsäkerhetsrapporter som sammanställs. Patientsäkerhetsrapporten fastställs även av Landstingsfullmäktige.

I vår granskning har vi inte kunnat se någon specifik återrapportering till landstingsstyrelsen avseende landstingsplanens uppdrag att stärka patienternas möjlighet till inflytande och delaktighet.

När det gäller ”Strategi för ökad delaktighet i hälso- och sjukvården för patienter, närstående och patient-/brukarorganisationer” är den ännu inte implementerad och det har följaktligen heller inte gjorts någon uppföljning.

Våra slutsatser är följande:

Landstingsstyrelsen har, vid sitt möte den 20 april 2015, fattat beslut om att anta en strategi avseende ökad delaktighet i hälso- och sjukvården för patienter, närstående och patient-/brukarorganisationer. Strategin är dock inte implementerad i landstingets verksamheter ännu och det finns heller inga styrdokument för hur implementering ska ske.

Rekommendationer

Vår bedömning är att en granskning, med utgångspunkt från de formulerade revisionsfrågorna, med fördel kan genomföras under år 2016 då den beslutade strategin har implementerats och landstingets verksamheter haft tid att fullt ut anpassa sig till den nya patientlagen.

Johan Magnusson
Certifierad kommunal yrkesrevisor